

ΠΗΓΗ : ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΟΣ ΙΣΤΟΤΟΠΟΣ <https://filologikos-istotopos.gr/2018/12/27/neoelliniki-glossa-v-lykeiou-mesa-ko/>

Ορισμός: Τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης παρέχουν τη δυνατότητα αλληλεπίδρασης μεταξύ ατόμων μέσω διαδικτυακών υπηρεσιών που επιτρέπουν στους χρήστες τη δημιουργία ατομικών προφίλ, την επικοινωνία με άλλα άτομα μέλη της υπηρεσίας, καθώς και το μοίρασμα κάθε είδους ψηφιακών αρχείων (μουσικής, φωτογραφίας, κειμένου κ.ά.), αλλά και προσωπικών σκέψεων και συναισθημάτων.

Υπάρχει ήδη ένας μεγάλος αριθμός μέσων κοινωνικής δικτύωσης, όπως είναι ενδεικτικά το Instagram, το Facebook, το Twitter, το Flickr κ.ά., που συνεχώς αυξάνεται, παρέχοντας παρόμοιες ή πιο πρωτότυπες αντίστοιχες υπηρεσίες και προσελκύοντας ολοένα και μεγαλύτερο αριθμό χρηστών. Ήδη, άλλωστε, ο βαθμός διάδοσης και εδραίωσης των μέσων κοινωνικής δικτύωσης είναι εξαιρετικά μεγάλος, καθώς η πλειονότητα των χρηστών του διαδικτύου, και ιδίως των ατόμων νεότερης ηλικίας, χρησιμοποιεί ή επισκέπτεται ένα ή περισσότερα μέσα κοινωνικής δικτύωσης σε σχεδόν καθημερινή βάση.

Τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης με το πλήθος δυνατοτήτων που προσφέρουν στους χρήστες έχουν αλλάξει δραστικά την έννοια της επικοινωνίας στη σύγχρονη εποχή, επηρεάζοντας σημαντικά, όχι μόνο τις διαπροσωπικές και επαγγελματικές σχέσεις, αλλά ακόμη και τις διακρατικές, αφού έχουν ενταχθεί πια στους τρόπους άσκησης της διπλωματίας. Όπως είναι φυσικό η επίδραση των μέσων κοινωνικής δικτύωσης μελετάται ήδη εδώ και αρκετά χρόνια, καθώς είναι προφανές πως θα συνεχίσουν να κυριαρχούν στην ανθρώπινη επικοινωνία, ανανεώνοντας κάθε φορά το χαρακτήρα της.

Θετικά στοιχεία των μέσων κοινωνικής δικτύωσης

– Ένα από τα προφανέστερα θετικά στοιχεία των μέσων κοινωνικής δικτύωσης είναι σαφώς η δυνατότητα επικοινωνίας που προσφέρουν – επικοινωνία που βασίζεται κυρίως στον γραπτό λόγο-, η οποία ξεπερνά πλήρως του τοπικούς περιορισμούς και φέρνει σ' επαφή ανθρώπους απ' όλα τα μέρη του κόσμου. Σε αντίθεση, μάλιστα, με τα παραδοσιακά μέσα επικοινωνίας, οι χρήστες έχουν την ευκαιρία να επικοινωνήσουν με άτομα που δεν γνωρίζουν προσωπικά, αλλά με τα οποία έχουν κοινά ενδιαφέροντα και παρόμοιες ανησυχίες. Η δυνατότητα αυτής της επικοινωνίας, που δεν απαιτεί κατ' ανάγκη δια ζώσης γνωριμία, διευρύνει κατά πολύ τον κύκλο γνωστών κάθε ατόμου και του επιτρέπει να εντοπίσει ανθρώπους με τους οποίους έχει πολλά κοινά στοιχεία και ενδιαφέροντα.

– Τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης μπορούν να αξιοποιηθούν και σε ό,τι αφορά την επαγγελματική δραστηριότητα του ατόμου, αφού του επιτρέπουν να διαμορφώσει μία ή περισσότερες σελίδες όπου θα προωθεί την επαγγελματική του ιδιότητα, αλλά και θα επικοινωνεί με πιθανούς πελάτες ή συνεργάτες. Αντιστοίχως, βέβαια, μπορεί να επιτευχθεί και η προώθηση μιας επιχείρησης, ενός καταστήματος ή ενός συλλόγου, εφόσον καθίσταται εύκολη τόσο η παροχή πληροφοριών όσο και η άμεση επικοινωνία με τους ενδιαφερόμενους.

– Τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης έχουν αναδειχθεί τα τελευταία χρόνια σε σημαντικό φορέα ενημέρωσης, αφού επιτρέπουν αφενός την αναμετάδοση ειδήσεων από επίσημα ειδησεογραφικά πρακτορεία κι αφετέρου επειδή επιτρέπουν στους ίδιους τους χρήστες να καταγράφουν και να μεταδίδουν πληροφορίες για γεγονότα που συμβαίνουν στην πόλη ή την περιοχή τους. Αν ληφθεί, μάλιστα, υπόψη πως πολύ συχνά η ενημέρωση είναι ελεγχόμενη -και σε ορισμένες περιπτώσεις εντελώς καθοδηγούμενη-, τότε η συμβολή των μέσων κοινωνικής δικτύωσης είναι καθοριστική για τη διαμόρφωση μιας πραγματικής εικόνας για διάφορες καταστάσεις και γεγονότα. Σαφές παράδειγμα αποτελούν τα κράτη που περιορίζουν τις ελευθερίες των πολιτών τους κι έχουν υπό τον έλεγχό τους τα επίσημα μέσα ενημέρωσης.

– Τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης επιτρέπουν την ανταλλαγή ιδεών και απόψεων ανάμεσα σε πολίτες απ’ όλες τις χώρες, λειτουργώντας έτσι ως μέσα διάδοσης και προώθησης της σκέψης και του πνευματικού πολιτισμού σε παγκόσμιο επίπεδο. Πλέον οι ιδέες και οι προβληματισμοί ενός μεμονωμένου ατόμου μπορούν να γίνουν κοινό κτήμα μέσα σε λίγες στιγμές, επιταχύνοντας τις αντίστοιχες ζυμώσεις που θα γίνονταν με πολύ πιο αργούς ρυθμούς, αν η διάδοση των ιδεών του επρόκειτο να πραγματοποιηθεί με παραδοσιακά μέσα, όπως είναι η έκδοση ενός βιβλίου ή η δημοσίευση ενός δοκιμίου.

– Οι πολίτες έχουν πλέον τη δυνατότητα να παρακολουθούν, να σχολιάζουν και να αξιολογούν πολύ πιο αποτελεσματικά τη δράση της εκάστοτε κυβέρνησης, γεγονός που προσφέρει στη δημοκρατία των ημερών μας μια πιο ουσιαστική διάσταση. Ενδεικτική, ως προς αυτό, είναι η δυνατότητα των πολιτών να οργανώσουν και να συντονίσουν δράσεις πανελλήνιας εμβέλειας προκειμένου να διαμαρτυρηθούν ή να εναντιωθούν σε μια απόφαση της κυβέρνησης που ζημιώνει το κοινωνικό σύνολο.

– Τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης παρέχουν, επίσης, πολλαπλές δυνατότητες ψυχαγωγίας, εφόσον πλέον είναι εφικτό το μοίρασμα διάφορων εφαρμογών -που ενδέχεται να αποτελούν και προσωπικό δημιούργημα κάποιου χρήστη-, μουσικής, βίντεο, κειμένων, διαδικτυακών παιχνιδιών κ.ά., που επιτρέπουν τη χωρίς οικονομική επιβάρυνση διασκέδαση και ψυχαγωγία των χρηστών.

– Επιπλέον, τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης επιτρέπουν στους χρήστες να ενισχύουν τις μεταξύ τους σχέσεις, καθώς τους δίνεται η ευκαιρία να συζητούν για τα συναισθήματα και τις εμπειρίες τους, απαλλαγμένοι από τη συστολή και το δισταγμό που δημιουργεί κάποτε η δια ζώσης επικοινωνία. Η εκμυστήρευση που προκύπτει οδηγεί συχνά στην εμβάθυνση των σχέσεων και την αλληλοϋποστήριξη.

Οι αρνητικές πτυχές των μέσων κοινωνικής δικτύωσης

– Συχνά οι χρήστες των μέσων κοινωνικής δικτύωσης αντί να τα χρησιμοποιούν επικουρικά στις διαπροσωπικές τους σχέσεις, φτάνουν στο σημείο να τις υποκαθιστούν με τη διαδικτυακή επικοινωνία. Περιορίζουν, δηλαδή, δραστικά την άμεση επαφή και τη δια ζώσης συνομιλία και συναναστροφή, και προτιμούν την εικονική μορφή της επικοινωνίας, που επιτυγχάνεται με τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης. Η επιλογή αυτή, όμως, εντείνει το αίσθημα μοναξιάς, καθώς η διαδικτυακή

επικοινωνία δεν προσφέρει την αμεσότητα και τα ψυχολογικά οφέλη της πρόσωπο με πρόσωπο συνομιλίας. Ελλείπουν από αυτή όλα εκείνα τα στοιχεία που χαρακτηρίζουν την ανθρώπινη επαφή· οι χειρονομίες, τα βλέμματα, οι κινήσεις του σώματος, το άγγιγμα κ.λπ.

– Συνάμα, οι φιλίες και οι γνωριμίες των μέσων κοινωνικής δικτύωσης δεν βασίζονται πάντοτε στην ειλικρίνεια και στην πραγματική προσωπικότητα των ατόμων, αφού οι χρήστες έχουν την τάση να παρουσιάζουν στα προφίλ τους μια διαφορετική και κυρίως ωραιοποιημένη εικόνα του εαυτού και της ζωής τους. Δημιουργούνται, έτσι, σχέσεις επικοινωνίας οι οποίες στηρίζονται σε μια παραποιημένη εντύπωση για το χαρακτήρα και για την αληθινή φύση των επιμέρους ατόμων.

– Η επιλογή των ανθρώπων να δίνουν μεγαλύτερη σημασία στο διαδικτυακό τους προφίλ και στην εικόνα που παρουσιάζουν στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, οδηγεί στην παραμέληση τόσο των πραγματικών σχέσεων που ήδη έχουν όσο και τη μέριμνα για τη δημιουργία νέων γνωριμιών στην πραγματική τους ζωή. Αυτό με τη σειρά του έχει ως αποτέλεσμα να εντείνεται η μοναξιά του ατόμου, το οποίο καταλήγει να κλείνεται όλο και περισσότερο στον εικονικό κόσμο του διαδικτύου.

– Το άτομο περιορίζεται στις διαδικτυακές του «φιλίες» και διατηρεί μια ψευδαίσθηση κοινωνικότητας, η οποία όμως δεν ανταποκρίνεται στην πραγματικότητα αφού οι φίλοι αυτοί υπάρχουν και κινούνται σ' έναν εικονικό κόσμο, ενώ, μάλιστα, πολλούς από αυτούς δεν τους γνωρίζει πραγματικά, καθώς δεν τους έχει συναντήσει ποτέ. Η αληθινή φιλία που μπορεί να δημιουργηθεί μέσα από τις κοινές εμπειρίες και τα κοινά βιώματα, υποκαθίσταται από μια εικονική φιλία, η οποία βασίζεται σ' ένα σαθρό υπόβαθρο απλής ανταλλαγής αρχείων.

– Ας σημειωθεί, επίσης, πως στο πλαίσιο της επικοινωνίας με άτομα, όχι πάντα αγαθής προαίρεσης, είναι πιθανή η έκθεση των νέων ατόμων σε υλικό επιζήμιο για την ηλικία τους (πορνογραφικό, προπαγανδιστικό, δογματικό, ρατσιστικό, εθνικιστικό κ.λπ.), που μπορεί να τους παρασύρει σε λανθασμένες και ανοίκειες επιλογές. Ενώ, πιθανή είναι και η έκθεση των χρηστών σε κακόβουλο λογισμικό, το οποίο είτε ενδεχομένως καταστρέφει τον υπολογιστή είτε χρησιμοποιείται για την υποκλοπή στοιχείων και δεδομένων.

– Στις αρνητικές πτυχές των μέσων κοινωνικής δικτύωσης συγκαταλέγεται, παράλληλα, και το γεγονός ότι ο χρήστης βρίσκεται συχνά εκτεθειμένος σε φαινόμενα παρενόχλησης και εκφοβισμού από κακόβουλα άτομα. Η ανωνυμία ή η πλαστοπροσωπία που είναι εφικτές στα μέσα αυτά, επιτρέπουν σε κακοπροαίρετα άτομα κάθε πιθανή κακομεταχείριση άλλων χρηστών, όπως είναι η εξύβριση, η εξαπάτηση ή ακόμη και ο εκβιασμός.

– Το γεγονός, άλλωστε, ότι το ανέβασμα αρχείων είναι τόσο εύκολο παρασύρει πολλά νέα -κυρίως- άτομα στο να μοιράζονται με αγνώστους επί της ουσίας, ακόμη και πολύ προσωπικά τους δεδομένα. Φωτογραφίες, βίντεο κ.ά., τα οποία μπορούν να τύχουν επικίνδυνης χρήσης και εκμετάλλευσης από κακόβουλα άτομα. Αντιστοίχως, πιθανή είναι και η εκμείευση ή η υποκλοπή ευαίσθητων προσωπικών δεδομένων, που μπορούν να επιτρέψουν την οικονομική ή άλλη εκμετάλλευση του χρήστη.

Προτάσεις για την καλύτερη και ασφαλέστερη αξιοποίηση των μέσων κοινωνικής δικτύωσης

Με δεδομένο το γεγονός ότι τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης έχουν σχετικά πρόσφατα ενταχθεί στην καθημερινότητά μας και δεν έχει γίνει ακόμη αντιληπτός σε όλη του την έκταση ο αντίκτυπός τους, θα ήταν θεμιτό να χρησιμοποιούνται με μέτρο και σύνεση. Ειδικότερα:

- Κάθε χρήστης των μέσων αυτών θα πρέπει να προφυλάσσει τα προσωπικά του δεδομένα και να μη δημοσιεύει αλόγιστα στοιχεία της προσωπικής του ζωής, καθώς δεν μπορεί πάντοτε να ελέγχει απόλυτα ποιοι θα είναι οι αποδέκτες αυτών των πληροφοριών.

- Θα πρέπει, συνάμα, να είναι πολύ προσεκτικός και επιφυλακτικός απέναντι σε μηνύματα και προσκλήσεις που τυχόν δέχεται από άτομα που δεν γνωρίζει. Όπως στην πραγματική ζωή, έτσι και στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης υπάρχουν και δρουν άνθρωποι χαμηλής ηθικής και κακόβουλων προθέσεων.

- Καίριας σημασίας είναι, επίσης, η φροντίδα για τις κοινωνικές συναναστροφές του στον πραγματικό κόσμο, όπου το άτομο μπορεί να δημιουργεί αληθινές φιλίες κι έχει την ευκαιρία να βιώσει την ευεργετική επίδραση των ανθρώπινων επαφών. Τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης δεν θα πρέπει να υποκαθιστούν την σε πραγματικό επίπεδο επικοινωνία με τους φίλους και τους γνωστούς, εφόσον τα οφέλη των καθημερινών αυτών διαπροσωπικών σχέσεων δεν μπορούν επί της ουσίας να καλυφθούν με την επικοινωνία μέσω ενός υπολογιστή ή τηλεφώνου.

- Κρίσιμος είναι, βέβαια, και ο ρόλος της Πολιτείας, η οποία καλείται αφενός να ευαισθητοποιήσει τους πολίτες σε ό,τι αφορά την προστασία των προσωπικών τους δεδομένων κι αφετέρου να συνεργαστεί με τους φορείς της Ευρωπαϊκής Ένωσης που θέτουν αυστηρούς όρους στις μεγάλες εταιρείες του διαδικτύου σχετικά με το ζήτημα αυτό.

Παρά το γεγονός ότι οι πολίτες δεν έχουν πλήρη επίγνωση των δυνατοτήτων που έχουν οι εταιρείες - ή και κάποιοι επιτήδριοι - στο να συλλέγουν και να εκμεταλλεύονται προσωπικά δεδομένα των χρηστών, η Πολιτεία οφείλει να βρίσκεται σε διαρκή επαγρύπνηση και να προφυλάσσει τους πολίτες της.

- Εξίσου σημαντική είναι η συμβολή της Πολιτείας στην προφύλαξη -ιδίως των νέων ατόμων- από τους εγκληματίες εκείνους που επιχειρούν να εκμεταλλευτούν τη νεανική αφέλεια και ευπιστία. Η έκθεση ανηλίκων σε σελίδες με επιζήμιο για την ηλικία τους περιεχόμενο κι ακόμη περισσότερο η παραπλάνηση και η αποπλάνησή τους αποτελούν πολύ σημαντικά ζητήματα, τα οποία δεν θα πρέπει να παραμελούνται από την Πολιτεία.

- Οι γονείς από τη δική τους πλευρά έχουν τη δυνατότητα να διαδραματίσουν έναν ιδιαίτερα αποτελεσματικό ρόλο για την προστασία των ανηλίκων από τη λανθασμένη χρήση των μέσων κοινωνικής δικτύωσης και από την υπερβολική έκθεση σε αυτά. Βασικό, λοιπόν, ζητούμενο σε πρώτο επίπεδο είναι η ενίσχυση και η ενθάρρυνση της κοινωνικότητας των νέων, με ποικίλες δραστηριότητες και δημιουργικό καθημερινό πρόγραμμα, ώστε να μην παρασύρονται από τα θέλγητρα του διαδικτυακού εικονικού κόσμου.

- Οι γονείς μπορούν, παράλληλα, να παρακολουθούν με διακριτικό τρόπο τη δραστηριότητα των παιδιών τους στο διαδίκτυο και στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, διατηρώντας πάντοτε ανοιχτή και

άνετη επικοινωνία μαζί τους, ώστε εκείνα να αισθάνονται πως μπορούν οποιαδήποτε στιγμή να ζητήσουν τη συμβουλή ή την καθοδήγησή τους. Η κακόβουλη διάθεση ορισμένων ενηλίκων δεν γίνεται πάντοτε έγκαιρα αντιληπτή από τους ανηλίκους, γι' αυτό κι οι γονείς θα πρέπει να επισημαίνουν και να εξηγούν τους πιθανούς κινδύνους στα παιδιά τους.

– Χρήσιμη μπορεί να φανεί η αξιοποίηση προγραμμάτων για ασφαλή περιήγηση στο διαδίκτυο, ώστε οι ανήλικοι να προφυλάσσονται από σελίδες με περιεχόμενο που δεν είναι κατάλληλο για την ηλικία τους.

ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ

Ορισμός: παγκόσμιο δίκτυο μέσω του οποίου συνδέονται υπολογιστές και δίκτυα υπολογιστών που είναι εγκατεστημένα σε πανεπιστήμια, βιβλιοθήκες, επιχειρήσεις, ιδρύματα και οργανισμούς, και επιτυγχάνεται η μεταξύ τους επικοινωνία, καθώς και η παροχή στον χρήστη διαφόρων υπηρεσιών (π.χ. ηλεκτρονικό ταχυδρομείο)

Θετική συνεισφορά του διαδικτύου

Οικονομικός τομέας:

– Το διαδίκτυο καθιστά εφικτή την άμεση διεκπεραίωση οικονομικών συναλλαγών, όπως είναι η μεταφορά χρημάτων ή η πληρωμή λογαριασμών, με τη χρήση ενός απλού υπολογιστή, γεγονός που αποδεσμεύει πολύτιμο χρόνο για τους πολίτες, αφού δεν είναι απαραίτητη πλέον η πολύωρη αναμονή σε καταστήματα τραπεζών ή άλλων υπηρεσιών. Η δυνατότητα αυτή, μάλιστα, αποκτά μεγαλύτερη σημασία για τη λειτουργία μιας επιχείρησης που επιτελεί καθημερινά πλήθος οικονομικών συναλλαγών.

– Το διαδίκτυο προσφέρει εκπληκτικές δυνατότητες διαφήμισης και προώθησης προϊόντων και υπηρεσιών, παρέχοντας σε εταιρείες και επιχειρήσεις ένα ισχυρό μέσο για την αύξηση των πωλήσεών τους. Κάθε επιχείρηση διαθέτει πλέον τη δική της ιστοσελίδα, όπου όχι μόνο προβάλλει τα προϊόντα της, αλλά μπορεί και να πραγματοποιεί απευθείας πωλήσεις μέσω αυτής. Παράλληλα, με τη χρήση των μέσων κοινωνικής δικτύωσης, ακόμη και μικρές εταιρείες έχουν τη δυνατότητα να προωθούν ανέξοδα τα προϊόντα ή τις υπηρεσίες που παρέχουν.

– Με τη συνδρομή του διαδικτύου η οικονομική δραστηριότητα των εγχώριων επιχειρήσεων μπορεί να διευρυνθεί και πέρα από τα σύνορα της χώρας, εφόσον είναι εφικτή η προσέλκυση πελατών από κάθε άλλο κράτος. Η προώθηση, άλλωστε, των προϊόντων μιας εταιρείας δεν περιορίζεται στα όρια της χώρας δραστηριοποίησής της, εφόσον μπορεί να υπάρχει ζήτηση για τα σχετικά προϊόντα κι από πολίτες άλλων κρατών.

– Το διαδίκτυο επιφέρει σημαντικές αλλαγές και στον εργασιακό χώρο, εφόσον επιτρέπει την εξ αποστάσεως απασχόληση υπαλλήλων. Μια εταιρεία μπορεί πλέον να συνεργάζεται με άτομα που διαμένουν ακόμη και σε διαφορετικές πόλεις, εφόσον δεν είναι πια αναγκαία η φυσική παρουσία του εργαζομένου στην έδρα της εταιρείας προκειμένου να υλοποιήσει το αντικείμενο της εργασίας του.

Ενημέρωση:

– Η αξιοποίηση των δυνατοτήτων του διαδικτύου έχει βρει σημαντικές εφαρμογές στο χώρο της ενημέρωσης, προσφέροντας στους πολίτες άμεση και συνεχή επαφή με ακόμη περισσότερες πηγές ενημέρωσης από αυτές του παρελθόντος. Πλέον οι πολίτες έχουν πρόσβαση σε ενημερωτικές σελίδες όχι μόνο του τόπου τους, αλλά και άλλων κρατών, λαμβάνοντας έτσι μια πληρέστερη εικόνα τόσο των διεθνών εξελίξεων, όσο και του τρόπου με τον οποίο οι δημοσιογράφοι του εξωτερικού προσεγγίζουν τα θέματα ελληνικού ενδιαφέροντος.

– Τα μέσα κοινωνική δικτύωσης έχουν αποτελέσει μια δυναμική πλατφόρμα ενημέρωσης στα χέρια απλών πολιτών, που έχουν τώρα πια τη δυνατότητα να αναδεικνύουν διάφορα ζητήματα χωρίς τη διαμεσολάβηση των παραδοσιακών μέσων ενημέρωσης. Σε χώρες, για παράδειγμα, όπου τα μέσα ενημέρωσης ελέγχονται από τα κυβερνητικά καθεστώτα, οι πολίτες προβάλλουν πτυχές της καταπίεσης που βιώνουν μέσω του διαδικτύου, επιτρέποντας σε όλα τα υπόλοιπα κράτη να αντιληφθούν τις πραγματικές διαστάσεις του προβλήματος.

Πνευματικός πολιτισμός – Πληροφόρηση:

– Το διαδίκτυο έχει αποτελέσει έναν ιδανικό τρόπο διακίνησης πληροφοριών σε κάθε άκρη της γης, επιτρέποντας στους πολίτες πρόσβαση σε πηγές γνώσης που άλλοτε ήταν απρόσιτες. Βιβλιοθήκες, πανεπιστημιακά και εκπαιδευτικά ιδρύματα, έχουν ψηφιοποιήσει και θέσει στη διάθεση του κοινού πλήθος βιβλίων, επιστημονικά άρθρα και διαλέξεις, μελέτες και έρευνες, επιτρέποντας σε κάθε πολίτη που το επιθυμεί να ενημερωθεί κατά τρόπο έγκυρο για κάθε επιστημονικό αντικείμενο που του κινεί το ενδιαφέρον.

– Αντίστοιχη είναι η συνεισφορά του διαδικτύου στη διάδοση της τέχνης και των πνευματικών έργων, καθώς οι πολίτες έχουν τη δυνατότητα να έρθουν σε επαφή με λογοτεχνικά έργα, μουσικές συνθέσεις, κινηματογραφικές ταινίες, πίνακες ζωγραφικής, οπτικοποιημένες χορογραφίες και κάθε άλλη πιθανή έκφραση της τέχνης. Σπάνια μουσειακά εκθέματα και έργα τέχνης που βρίσκονται σε μακρινές χώρες, καθίστανται πλέον προσιτά σε όλους τους πολίτες μέσα από τις ιστοσελίδες μουσείων ή ιδρυμάτων που φροντίζουν για την προβολή και τη διάδοσή τους.

– Μέσω του διαδικτύου είναι, συνάμα, εφικτή η γνωριμία με τις παραδόσεις και τον πολιτισμό σχεδόν κάθε λαού, εφόσον υπάρχει πλέον δημοσιευμένο άφθονο υλικό για όποιον επιθυμεί να εξοικειωθεί με τα πολιτισμικά επιτεύγματα μιας άλλης χώρας. Τα ίδια τα κράτη ή ακόμη και μεμονωμένοι σύλλογοι ή ιδρύματα έχουν φροντίσει για την προβολή τόσο του εθνικού τους πολιτισμού όσο και για τα ιδιαίτερα έθιμα και την ιστορία κάθε επιμέρους μικρότερης περιοχής. Είναι υπ' αυτή την έννοια δυνατό να αντλήσει κανείς στοιχεία όχι μόνο για τα σημαντικότερα επιτεύγματα ενός έθνους, αλλά και για την ξεχωριστή ιστορία κάθε πόλης ή περιοχής ενός άλλου κράτους.

– Το διαδίκτυο έδωσε, παράλληλα, την ευκαιρία σε νέους δημιουργούς να προβάλουν το έργο τους και να αποκτήσουν ευρύτατη φήμη ακόμη και πέρα από τα όρια της δικής τους πατρίδας. Οι νέοι

καλλιτέχνες κατορθώνουν να παρουσιάσουν τα έργα τους σ' ένα πολυπληθέστερο κοινό συγκριτικά με το παρελθόν, καθώς τα Μέσα Κοινωνική Δικτύωσης, αλλά και οι προσωπικές ιστοσελίδες, καθιστούν εφικτή την ταχύτερη διάδοση των καλλιτεχνικών δημιουργημάτων.

Εκπαίδευση:

– Το διαδίκτυο αυξάνει θεαματικά τις πηγές λήψης πληροφοριών και εκπαιδευτικού υλικού για τους μαθητές, καθώς έχουν πια πρόσβαση σε μεγάλες βιβλιοθήκες (ψηφιακά βιβλία), σε ιστοσελίδες εκπαιδευτικού και ενημερωτικού χαρακτήρα, σε ιστορικά αρχεία, αλλά και αρχεία εφημερίδων και περιοδικών. Είναι ουσιαστικά εφικτή η εύρεση πληροφοριών και στοιχείων για κάθε γνωστικό αντικείμενο, γεγονός που εκτείνει σημαντικά το εύρος ενημέρωσης των μαθητών και βοηθά στην έμπρακτη αποδέσμευση από τους περιορισμούς του ενός διδακτικού βιβλίου.

– Οι δυνατότητες αναζήτησης στο διαδίκτυο παρέχουν στους μαθητές την ευκαιρία συστηματικότερης ενασχόλησης με εκείνους τους τομείς της επιστήμης και της γνώσης που τους ενδιαφέρουν περισσότερο. Ενώ, συνάμα, ενισχύεται η κριτική τους σκέψη μέσα από τη διαδικασία επιλογής και αξιολόγησης των εγκυρότερων πληροφοριών.

– Το διαδίκτυο με τη συνδρομή της πληροφορικής προσφέρει επιπλέον δυνατότητες μάθησης και εκπαίδευσης, όπως είναι η εξ αποστάσεως παρακολούθηση πανεπιστημιακών μαθημάτων ή η απόκτηση νέων δεξιοτήτων και γνώσεων στο πλαίσιο της δια βίου μάθησης. Με την εξέλιξη των μέσων αλληλεπιδραστικής επικοινωνίας καθίσταται εφικτή τόσο η ανταλλαγή ενημερωτικού υλικού και εργασιών, όσο και η άμεση επικοινωνία με τη μορφή της τηλεδιάσκεψης.

– Η επίτευξη της εύκολης και γρήγορης αλληλεπιδραστικής επικοινωνίας μπορεί, άλλωστε, να αξιοποιηθεί και στο χώρο της μέσης εκπαίδευσης, καθώς καθιστά εφικτή τη συνεργασία μεταξύ σχολείων -όχι αναγκαία της ίδιας χώρας- διευρύνοντας κατά πολύ το εύρος των διαθεματικών μαθητικών εργασιών. Τα σχολεία μπορούν να ανταλλάσσουν πληροφορίες, χρήσιμο ιστορικό ή πολιτιστικό υλικό, και να προχωρούν σε μια ουσιαστικότερη γνωριμία μεταξύ παιδιών από τελείως διαφορετικές περιοχές της χώρας.

Ενώ, η αξιοποίηση αυτών των δυνατοτήτων σε σχέση με σχολεία ξένων χωρών, θα μπορούσε να φέρει σε άμεση επικοινωνία παιδιά διαφορετικών πολιτισμών και να προάγει έτσι το αίσθημα της ενότητας. Ο διαφορετικός πολιτισμός δεν είναι πια κάτι το απρόσιτο ή το τελείως αποξενωμένο, καθώς οι μαθητές μπορούν να συνομιλήσουν και να ανταλλάξουν απόψεις ή εμπειρίες σχετικά με την εκπαιδευτική διαδικασία ή τους τρόπους ζωής.

– Ο μαθητής δεν είναι πια ο αδρανής δέκτης πληροφοριών· αναλαμβάνει πρωτοβουλία για την αναζήτηση γνωστικού υλικού, αποκτά πρόσβαση σε πηγές γνώσης ακόμη και πέρα από τα όρια του σχολείου του, ενώ μεταβάλλεται και ο τρόπος επικοινωνίας με τους εκπαιδευτικούς, αφού πλέον είναι εφικτή η ανταλλαγή μηνυμάτων, η διατύπωση ερωτήσεων και η ανταλλαγή ενημερωτικού υλικού μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου (email) ή άλλων μέσων κοινωνικής δικτύωσης.

Επικοινωνία:

– Η συνεισφορά του διαδικτύου στον τομέα της επικοινωνίας υπήρξε καταλυτικής σημασίας, εφόσον τόσο με τα Μέσα Κοινωνικής Δικτύωσης όσο και με τις υπηρεσίες κλήσεων και συνομιλίας με τη χρήση

κάμερας, άλλαξε πλήρως τον τρόπο με τον οποίο επικοινωνούν οι άνθρωποι στις μέρες μας. Ιδίως τα Μέσα Κοινωνικής Δικτύωσης με την ιδιαίτερη διάδοσή τους στα άτομα νεανικής ηλικίας έχουν διαμορφώσει νέους κώδικες επικοινωνίας, φέρνοντας σ' επαφή ανθρώπους απ' όλα τα μέρη του κόσμου. Οι χρήστες των μέσων αυτών δεν περιορίζουν τις συνομιλίες τους μόνο μεταξύ των ατόμων που γνωρίζουν δια ζώσης· προσεγγίζουν άτομα από κάθε πιθανό μέρος του κόσμου με βάση τα κοινά ενδιαφέροντά τους, και διευρύνουν έτσι κατά τρόπο εντυπωσιακό τον κύκλο γνωριμιών τους

Εδραίωση δημοκρατικού ήθους:

– Σε αντίθεση με το παρελθόν και την περιορισμένη δυνατότητα που υπήρχε με τα παραδοσιακά μέσα ενημέρωσης να διαφανεί το πολυποίκιλο των απόψεων για τα κοινωνικά και πολιτικά ζητήματα, στο χώρο του διαδικτύου ακούγονται πλέον πάρα πολλές φωνές. Οι πολίτες κατ' αυτό τον τρόπο έρχονται σ' επαφή με ποικίλες τοποθετήσεις, που συχνά είναι εντελώς αντικρουόμενες μεταξύ τους, και αυτό τους επιτρέπει να κατανοούν πληρέστερα τη σημασία που έχει ο σεβασμός απέναντι στο δημοκρατικό δικαίωμα των συνανθρώπων τους να εκφράζουν ελεύθερα την άποψή τους.

– Κάθε πολίτης έχει πλέον τη δυνατότητα να εκφράσει τις απόψεις του για τις πολιτικές, οικονομικές και κοινωνικές εξελίξεις, είτε αξιοποιώντας τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης είτε καταγράφοντας τα σχόλιά του στις σελίδες των μέσων ενημέρωσης. Οι πολίτες, μάλιστα, μπορούν να κινητοποιηθούν μέσω του διαδικτύου και να εκφράσουν την αντίθεσή τους σε κάποια κυβερνητική πολιτική ή κυβερνητική αβλεψία, επιφέροντας ουσιαστικές αλλαγές με άμεσο τρόπο. Η άποψη των πολιτών δεν βρίσκει πλέον μόνο έμμεση έκφραση μέσω των εκλεγμένων αντιπροσώπων του, αλλά διατυπώνεται από τους ίδιους τους πολίτες και διαδίδεται χάρη στις δυνατότητες του διαδικτύου, προσφέροντας στο δημοκρατικό πολίτευμα μια γνησιότερη έκφραση.

Κρατική λειτουργία:

– Με τη βοήθεια του διαδικτύου το κράτος έχει τη δυνατότητα να περάσει σε μια νέα εποχή, στο πλαίσιο της οποίας η πλειονότητα των συναλλαγών με τους πολίτες μπορεί να γίνεται διαδικτυακά. Η εξέλιξη αυτή προσφέρει τη δυνατότητα στο ελληνικό κράτος να αντιμετωπίσει δραστικά τη γραφειοκρατία που αποτελεί ένα από τα σημαντικότερα προβλήματά του. Η συνήθης εμπειρία των πολιτών από τις επαφές του με τις κρατικές υπηρεσίες είναι ιδιαιτέρως αρνητική, εφόσον απαιτείται μεγάλη υπομονή για να διαχειριστεί κανείς την πολύωρη αναμονή σε κάθε νέο γραφείο που τον παραπέμπουν, τις συνεχείς καθυστερήσεις στη διεκπεραίωση της υπόθεσής του, όπως και το πλήθος των εγγράφων που του ζητούνται, ακόμη και για τυπικές συναλλαγές.

Ψυχαγωγία:

– Το διαδίκτυο, ιδίως για τις νεότερες γενιές, προσφέρει πάρα πολλές δυνατότητες διασκέδασης και ψυχαγωγίας, εφόσον παρέχει πρόσβαση σε άφθονο ψυχαγωγικό υλικό, όπως: τηλεοπτικές σειρές, κινηματογραφικές ταινίες, τραγούδια, λογοτεχνικά έργα, ηλεκτρονικά παιχνίδια κ.ά. Καίριο στοιχείο της διαδικτυακής ψυχαγωγίας είναι η δυνατότητα αλληλεπίδρασης, καθώς οι πιθανοί διαδικτυακοί συνομιλητές ή συμπαίκτες προέρχονται από οποιαδήποτε περιοχή της χώρας ή άλλου κράτους.

Αντιμετώπιση ρατσισμού:

– Με τις δυνατότητες ενημέρωσης και πληροφόρησης του διαδικτύου κάθε πολίτης είναι σε θέση να γνωρίσει καλύτερα την κουλτούρα και τις αντιλήψεις των άλλων λαών, παύοντας να τους αντιμετωπίζει ως κάτι το άγνωστο. Οι άλλοι λαοί γίνονται πλέον οικείοι και γνώριμοι, αποκτούν μια σαφέστερη ταυτότητα και δεν αποτελούν πηγή ανησυχίας ως κάτι το ανοίκειο.

Μέσω του διαδικτύου, συνάμα, καθίσταται εφικτή η προάσπιση των δικαιωμάτων εκείνων των μειονοτικών ομάδων που άλλοτε δεν είχαν τη δυνατότητα να παρουσιάσουν τη δική τους άποψη και να γνωστοποιήσουν ευρέως τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν. Προκύπτει, έτσι, η ευκαιρία να συναισθανθούν κι οι άλλοι άνθρωποι το βάρος που βιώνουν τα άτομα των μειονοτήτων και να αποκτήσουν μεγαλύτερη ευαισθησία απέναντί τους.

Αρνητικές πτυχές του διαδικτύου

Παραβίαση ιδιωτικότητας:

– Η χρήση του διαδικτύου δεν γίνεται πάντοτε κατά τρόπο που να διασφαλίζει την ιδιωτικότητα των ατόμων, καθώς πολλές εμπλεκόμενες εταιρείες -μηχανές αναζήτησης, μέσα κοινωνικής δικτύωσης- καταγράφουν και αρχειοθετούν τις αναζητήσεις των χρηστών, τις σελίδες που επισκέπτονται, το χρόνο που περνούν σε κάθε σελίδα, την τοποθεσία απ' όπου πραγματοποιούν τη σύνδεσή τους και κάθε άλλο στοιχείο που χρησιμεύει για τη δημιουργία ενός αναλυτικού «προφίλ προτιμήσεων» για κάθε χρήστη. Θεωρητικώς η καταγραφή αυτή αποσκοπεί στο να εξυπηρετεί τις ανάγκες της στοχευμένης διαφήμισης, δεν παύει, ωστόσο, να αποτελεί μια αθέλητη και αθέμιτη παραβίαση της ιδιωτικότητας των πολιτών, που θα μπορούσε να χρησιμοποιηθεί για ποικίλους άλλους σκοπούς.

– Πολλές φορές ακόμη κι οι ίδιοι οι χρήστες προχωρούν σε δημοσιοποίηση στοιχείων της προσωπικής τους ζωής -κυρίως στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης- έχοντας την ψευδαίσθηση πως μοιράζονται αυτές τις πληροφορίες μ' ένα στενό κύκλο φίλων. Στην πραγματικότητα, όμως, κάθε στοιχείο που δημοσιεύεται, κάθε μήνυμα που διακινείται μέσω του διαδικτύου, όπως και κάθε άλλη διαδικτυακή δραστηριότητα καταγράφονται από τις διάφορες ιστοσελίδες και χρησιμοποιούνται ως εμπορεύσιμα στοιχεία.

– Σημαντικός κίνδυνος έκθεσης προσωπικών δεδομένων προκύπτει κι από την τάση των χρηστών του διαδικτύου να δείχνουν εμπιστοσύνη ακόμη και σε πρόσωπα που δεν γνωρίζουν πραγματικά, στο πλαίσιο συζητήσεων μέσω προσωπικών μηνυμάτων στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης. Παρασυρμένοι από την ανάγκη τους για επικοινωνία μοιράζονται με αγνώστους ευαίσθητα στοιχεία, όπως είναι η οικονομική τους κατάσταση, η διεύθυνσή τους ή ακόμη και αποκαλυπτικές τους φωτογραφίες, έχοντας τη λανθασμένη εντύπωση πως ο συνομιλητής τους έχει αγαθές προθέσεις και πως πρόκειται για τη δημιουργία μιας πιο στενής σχέσης μεταξύ τους. Συχνά, ωστόσο, ο «συνομιλητής» αποσκοπεί στο να τους εξαπατήσει και να χρησιμοποιήσει αυτά τα στοιχεία με κακόβουλο τρόπο.

Παρενόχληση (Cyberbullying) – αποπλάνηση

– Ο εκφοβισμός είτε μεταξύ ενηλίκων είτε μεταξύ ανηλίκων έχει βρει στο χώρο του διαδικτύου ένα νέο ευρύ πεδίο δράσης. Άλλοτε υπό την κάλυψη της ανωνυμίας, άλλοτε με επώνυμες επιθέσεις,

πολλοί άνθρωποι γίνονται αποδέκτες υβριστικών ή υποτιμητικών σχολίων, βιώνοντας μια οδυνηρή εμπειρία παρενόχλησης. Οι επιθέσεις αυτές μπορεί να έχουν ως στόχο είτε την εξωτερική εμφάνιση ενός ατόμου είτε τις απόψεις του -ιδεολογικές, πολιτικές-και αποκτούν κάποτε τέτοια δριμύτητα, ώστε οδηγούν τα θύματα ακόμη και σε ακραίες επιλογές, όπως -κυρίως μεταξύ των εφήβων- είναι η αυτοκτονία.

– Το διαδίκτυο έχει γίνει χώρος δράσης για ανήθικους ανθρώπους που προσεγγίζουν ανήλικα άτομα με σκοπό να τα παρασύρουν σε ανάρμοστες επαφές. Πρόκειται, βέβαια, για μια εγκληματική πρακτική που οφείλει να κρατά σε εγρήγορση τους γονείς, προκειμένου να προφυλάξουν τα παιδιά τους από την επικοινωνία με τέτοιου είδους άτομα.

Παραπληροφόρηση:

– Το διαδίκτυο πέρα από τη δυνατότητα άμεσης ενημέρωσης, προσφέρει παράλληλα και τη δυνατότητα διάδοσης με ταχύτατους ρυθμούς πληροφοριών που είναι ανακριβείς και αποσκοπούν στην παραπληροφόρηση των πολιτών. Η αδυναμία ουσιαστικού ελέγχου του συνόλου των πληροφοριών που δημοσιοποιούνται επιτρέπει σε άτομα που εξυπηρετούν πολιτικά ή άλλα συμφέροντα να χρησιμοποιούν το διαδίκτυο για την άσκηση προπαγάνδας. Κατ' αυτό τον τρόπο, πλάι στις ιστοσελίδες έγκυρων ενημερωτικών μέσων, υπάρχουν εκατοντάδες σελίδες που λειτουργούν ως φορείς συστηματικής παραπληροφόρησης.

Δογματισμός – πόλωση κοινής γνώμης:

– Παρά το γεγονός ότι οι πολίτες έχουν τη δυνατότητα χάρη στο διαδίκτυο να έρχονται σε επαφή με ποικίλες απόψεις για κάθε κοινωνικό ή πολιτικό ζήτημα, πολλοί είναι εκείνοι που επιλέγουν να διαβάζουν μόνο εκείνες τις απόψεις που είναι σύμφωνες με τα δικά τους πιστεύω. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα να γνωρίζουν ιδιαίτερη διάδοση ιστοσελίδες που παρέχουν μονόπλευρη πληροφόρηση και εξυπηρετούν τα συμφέροντα συγκεκριμένων πολιτικών παρατάξεων. Αντί, επομένως, οι πολίτες να απολαμβάνουν τα οφέλη της πολυφωνίας, προτιμούν τη δογματική προσέγγιση της πραγματικότητας και επιλέγουν συνειδητά να συνομιλούν μόνο με ομοϊδεάτες τους.

– Οι κομματικές παρατάξεις εκμεταλλεύονται την τάση αυτή των πολιτών δημιουργώντας υποθετικούς διαχωρισμούς ανάμεσα στους οπαδούς κάθε κόμματος και οδηγώντας τους πολίτες σε συνεχείς προστριβές. Τα κόμματα, άλλωστε, επιδιώκουν αυτού του είδους τις εντάσεις, διότι μέσω αυτών συσπειρώνουν τους ψηφοφόρους τους και κατορθώνουν να παραγκωνίσουν την πραγματική αλήθεια για κάθε επιμέρους κοινωνικό θέμα. Ό,τι πρόχειο στις μέρες μας είναι η «κατάλληλη» επικοινωνιακή διαχείριση κάθε ζητήματος κι όχι η διερεύνηση της αλήθειας. Οι οπαδοί, άλλωστε, κάθε κόμματος τείνουν να υιοθετούν τις απόψεις που εκφράζει το κόμμα τους, αδιαφορώντας επί της ουσίας για το ποια είναι η πραγματική αλήθεια. Σε όλα τα ζητήματα επικρατεί ο βαθιά επιζήμιος διαχωρισμός «εμείς» κι «οι άλλοι».

Παραβίαση πνευματικών δικαιωμάτων:

– Η ελεύθερη διακίνηση πληροφοριών έχει ως αρνητικό απότοκο την οικειοποίηση και την εκμετάλλευση από άλλους πνευματικής εργασίας που δεν είναι δική τους. Κάθε πνευματικό δημιούργημα που δημοσιοποιείται στο διαδίκτυο μπορεί να αντιγραφεί και να διακινηθεί, χωρίς να λαμβάνεται η άδεια του δημιουργού του, με αποτέλεσμα ο ίδιος να μην μπορεί να αποκομίσει τα

έσοδα που του αναλογούν. Μεγάλο μέρος, για παράδειγμα, του περιεχομένου κάποιων ιστοσελίδων είναι υλικό που έχουν αντιγράψει από άλλες ιστοσελίδες, χωρίς ποτέ να ζητήσουν τη σχετική άδεια.

Με τον ίδιο τρόπο, καλλιτεχνικά έργα, όπως είναι κινηματογραφικές ταινίες, τραγούδια και λογοτεχνικά βιβλία, διακινούνται παρανόμως στο διαδίκτυο, χωρίς να αποδίδονται τα ανάλογα πνευματικά δικαιώματα στους δημιουργούς.

Φαινόμενα εθισμού:

– Για πολλά άτομα, κυρίως νεότερης ηλικίας, το διαδίκτυο αποτελεί όχι μία συμπληρωματική δραστηριότητα στο καθημερινό τους πρόγραμμα, αλλά το κύριο ενδιαφέρον τους, με αποτέλεσμα να αφιερώνουν καθημερινά σε αυτό πολλές ώρες. Φτάνουν, μάλιστα, στο σημείο να παραμελούν κάθε άλλη πτυχή της κοινωνικής και σχολικής τους ζωής, προκειμένου να εξοικονομούν όσο γίνεται περισσότερο χρόνο για την ενασχόλησή τους με το διαδίκτυο.

Εξάρτηση των νέων από το διαδίκτυο και τα ηλεκτρονικά παιχνίδια

Το πλήθος των δυνατοτήτων που προσφέρει το διαδίκτυο στον τομέα της διασκέδασης και της επικοινωνίας, όπως και το εντυπωσιακό των ηλεκτρονικών παιχνιδιών που είναι διαθέσιμα σε αυτό, προσελκύουν ολοένα και περισσότερο το ενδιαφέρον των παιδιών προεφηβικής και εφηβικής ηλικίας. Σε ορισμένες περιπτώσεις, ωστόσο, η χρήση του διαδικτύου από άτομα νεαρής ηλικίας φτάνει σε σημεία υπερβολής και αποκτά το χαρακτήρα ψυχαναγκασμού. Το άτομο παραμελεί τις καθημερινές του υποχρεώσεις ή απομονώνεται από τον κοινωνικό του περίγυρο, μόνο και μόνο για να διασφαλίσει περισσότερες ώρες ενασχόλησης με το διαδίκτυο, και αντιδρά με εκνευρισμό απέναντι στο ενδεχόμενο να στερηθεί τη δυνατότητα αυτή.

Αίτια εξάρτησης από το διαδίκτυο

– Η ενασχόληση με το διαδίκτυο χάρη στο συνδυασμό ερεθισμάτων που αυτό προσφέρει και στις ποικίλες δυνατότητές του -πρόσβαση σε αρχεία μουσικής, βίντεο, κινηματογραφικές ταινίες, μέσα κοινωνικής δικτύωσης, χώρους συζήτησης, παιχνίδια- επιδρά σημαντικά στη διάθεση του ατόμου και του δημιουργεί ευχάριστα συναισθήματα, τα οποία έρχονται πιθανώς σε αντίθεση με την καθημερινή του πραγματικότητα. Το άτομο αναζητά υπ' αυτή την έννοια τα θετικά εκείνα συναισθήματα που αδυνατεί να αντλήσει από το οικογενειακό ή κοινωνικό του περιβάλλον.

Η διαρκής καταφυγή στο διαδίκτυο μπορεί να είναι δείκτης αυξημένων εντάσεων ή δυσκολιών στο πλαίσιο της οικογένειας, και να αποτελεί απότοκο της επιθυμίας του νέου να αποστασιοποιηθεί από το συγκρουσιακό κλίμα που βιώνει στο σπίτι του.

– Στο χώρο του διαδικτύου ο νέος -και ιδίως ο έφηβος- αισθάνεται την ελευθερία να υιοθετήσει και να διαμορφώσει μια προσωπικότητα διαφορετική από την πραγματική, επωφελούμενος από την

απουσία οπτικής επαφής και δια ζώσης συναναστροφής με τους άλλους χρήστες. Έτσι, ζητήματα εμφάνισης, που πιθανώς του προκαλούν ανασφάλεια, αισθήματα συστολής ή αμηχανίας, που χαρακτηρίζουν την πραγματική του συμπεριφορά, όπως και κάθε πιθανό σύμπλεγμα που δυσχεραίνει τις διαπροσωπικές του σχέσεις, αίρονται χάρη στην ανωνυμία του διαδικτύου και προσφέρουν στον νέο την ευκαιρία να «συμπεριφερθεί» και να «αλληλεπιδράσει» με άλλα άτομα με την επιθυμητή άνεση, καθώς και με το αναγκαίο αίσθημα ασφάλειας, αφού μπορεί να διακόψει ανά πάσα στιγμή την επικοινωνία αυτή.

– Το διαδίκτυο και τα ηλεκτρονικά παιχνίδια συνιστούν για τους νέους μια σαφώς προτιμότερη ενασχόληση απ' ό,τι η μελέτη των σχολικών μαθημάτων ή ακόμη και ο αθλητισμός· ιδίως, μάλιστα, για τους νέους που δεν έχουν καλές επιδόσεις στο σχολείο ή στις αθλητικές δραστηριότητες. Αρκετοί έφηβοι επιλέγουν, έτσι, το διαδίκτυο, αφού αυτό δεν αποτελεί για εκείνους πηγή απογοητεύσεων ή υπενθύμισης των μειονεκτημάτων τους, όπως συμβαίνει κάθε φορά που επιχειρούν να αθληθούν ή να καταπιαστούν με τα μαθήματα του σχολείου.

– Συχνά η κατάθλιψη αποτελεί παράγοντα που ωθεί τους νέους στην υπερβολική χρήση του διαδικτύου· χωρίς εντούτοις, να παραγνωρίζεται το γεγονός πως η εξάρτηση αυτή λειτουργεί και αντίστροφα ως γενεσιουργός αιτία καταθλιπτικών συναισθημάτων.

Πέρα, πάντως, από την κατάθλιψη, ακόμη και αγχώδεις διαταραχές ή η δυσκολία του ατόμου να διαχειριστεί αποτελεσματικά το αίσθημα πίεσης που του προκαλούν οι καθημερινές υποχρεώσεις, ενδέχεται να λειτουργήσουν ως παράγοντες εξώθησης στο διαδίκτυο.

– Συμπληρωματικά σε άλλες πιθανές αιτίες λειτουργεί συχνά η τάση του εφήβου να υιοθετεί ή να αποδέχεται ως κοινωνικώς ορθές τις συμπεριφορές των συνομηλίκων του. Έτσι, αν ο στενός φιλικός κύκλος του εφήβου δαπανά πολλές ώρες καθημερινά στο διαδίκτυο, τότε είναι πολύ πιθανό να παρασυρθεί ο έφηβος σε μια ανάλογη συμπεριφορά προκειμένου να αισθάνεται πως έχει κοινά ενδιαφέροντα με τους φίλους του.

– Δεν είναι, άλλωστε, λίγες οι φορές κατά τις οποίες οι γονείς εκλαμβάνουν την ενασχόληση του παιδιού τους με το διαδίκτυο ως μια ευτυχή συγκυρία που τους απαλλάσσει από την «υποχρέωση» να δαπανήσουν χρόνο ασχολούμενοι μαζί του.

Συνέπειες – συμπτώματα της εξάρτησης από το διαδίκτυο

– Ο έφηβος που είναι εξαρτημένος από το διαδίκτυο και τα ηλεκτρονικά παιχνίδια τείνει να αφιερώνει σε αυτές τις δραστηριότητες αρκετές ώρες καθημερινά με άμεση συνέπεια να παραμελεί τις σχολικές του υποχρεώσεις..

– Ο έφηβος παρουσιάζει συναισθήματα εκνευρισμού, άγχους ή και κατάθλιψης σε περίπτωση που δεν μπορεί να έχει πρόσβαση στο διαδίκτυο.

– Σε πιο έντονες περιπτώσεις εξάρτησης ο έφηβος απομονώνεται τόσο από τα μέλη της οικογένειάς του όσο και από τους φίλους του, επιλέγοντας να περνά κάθε στιγμή του ελεύθερου χρόνου του στο

διαδίκτυο. Συμπεριφορά που συνοδεύεται συχνά από αισθήματα κατάθλιψης ή και διαρκούς σωματικής κόπωσης και απροθυμίας για κάθε σωματική δραστηριότητα, όπως είναι η άθληση.

– Σε ό,τι αφορά τις επιπτώσεις αυτής της εξάρτησης σε σωματικό επίπεδο, μπορούν να καταγραφούν οι διαταραχές στο σωματικό βάρος του εφήβου -αύξηση ή απώλεια βάρους-, οι πονοκέφαλοι, το θόλωμα της όρασης λόγω της συνεχούς έκθεσης στην ακτινοβολία του υπολογιστή, πόνοι στην πλάτη, καθώς και το σύνδρομο καρπιαίου σωλήνα, λόγω της πολύωρης χρήσης του πληκτρολογίου. Ενώ, συχνές είναι και οι διαταραχές ύπνου που συνδέονται με την κατάθλιψη που προκαλείται στο άτομο, αλλά και με την επιθυμία του να παρατείνει, όσο μπορεί, τη χρήση του διαδικτύου κατά τη διάρκεια της νύχτας.

Τρόποι πρόληψης και αντιμετώπισης

– Η πρόληψη αυτής της κατάστασης βαρύνει κυρίως τους γονείς του εφήβου και του παιδιού, οι οποίοι οφείλουν να αφιερώνουν καθημερινά ικανό χρόνο στην επικοινωνία μαζί του. Οι γονείς οφείλουν να εξοικειωθούν με το διαδίκτυο και να κατανοήσουν το πλήθος των δυνατοτήτων που αυτό προσφέρει στους χρήστες του. Οφείλουν, επιπλέον, να μην εθелоτυφλούν απέναντι στο γεγονός ότι ο έφηβος μπορεί εύκολα να εκτεθεί σε περιεχόμενο ακατάλληλο για την ηλικία του ή να εμπλακεί σε συζητήσεις με άτομα δόλιων προθέσεων

– Το γεγονός ότι ο εθισμός στο διαδίκτυο μπορεί να προκύπτει ως αποτέλεσμα κατάθλιψης ή κάποιας άλλης διαταραχής, σημαίνει πως οι γονείς οφείλουν να ζητήσουν εγκαίρως ιατρική συνδρομή.

– Σημαντικό βήμα για τον περιορισμό της εξάρτησης από το διαδίκτυο είναι η σταδιακή ένταξη άλλων δραστηριοτήτων στο πρόγραμμα του εφήβου· δραστηριοτήτων που εμπεριέχουν το στοιχείο της κοινωνικής αλληλεπίδρασης. Η ενασχόληση με τον αθλητισμό, τη μουσική, το θέατρο ή η συμμετοχή σε κάποια εθελοντική ομάδα, μπορούν να αποσπάσουν την προσοχή του εφήβου από το διαδίκτυο και να προσφέρουν πιο αποτελεσματικές διεξόδους στην κοινωνικότητά του.

– Οι γονείς μπορούν, συνάμα, να λειτουργήσουν οι ίδιοι ως θετικά πρότυπα για τον έφηβο σε ό,τι αφορά την ορθή αξιοποίηση του ελεύθερου χρόνου του. Η μελέτη βιβλίων, οι αθλητικές δραστηριότητες, όπως και κάθε άλλη δημιουργική δραστηριότητα που δεν απαιτεί τη χρήση υπολογιστή, λειτουργούν -έστω και έμμεσα- ως καίρια ερεθίσματα για την πιθανή υιοθέτηση νέων συνηθειών από τον έφηβο..

– Η αναζήτηση εξειδικευμένης υποστήριξης από ειδικούς είναι το πρώτο και καθοριστικό βήμα για την αντιμετώπιση της εξαρτητικής συμπεριφοράς. Στόχοι των προγραμμάτων αυτών είναι να περιοριστεί ο χρόνος που καταναλώνεται μπροστά στον υπολογιστή να μπορέσει ο νέος να αντιμετωπίσει αποτελεσματικά τις δυσκολίες της ηλικίας του. Σε αυτό το πλαίσιο ενθαρρύνονται δραστηριότητες, όπως η εκπαίδευση, η συναναστροφή με φίλους, η ενασχόληση με άλλα χόμπι τα οποία μπορεί να το ενδιαφέρουν. Παράλληλα, ενισχύονται οι δεξιότητες επικοινωνίας του εφήβου ενώ διερευνώνται τυχόν ψυχικές διαταραχές που μπορεί να συνυπάρχουν με τον εθισμό. Όσον αφορά στους γονείς, τα προγράμματα βοηθούν στην ενίσχυση του ρόλου τους και των δεξιοτήτων

τους(συνεπείς τακτικές πειθαρχίας, γονικός έλεγχος, ενεργητική ακρόαση, δεξιότητες διαπραγματεύσεως), ενώ επιδιώκεται η αποκατάσταση των ορίων και της εσωτερικής ιεραρχίας μέσα στην οικογένεια, η διαμόρφωση σχέσης εμπιστοσύνης με τα παιδιά κ.ά.]

Έκθεση Α' Λυκείου: Μέσα κοινωνικής δικτύωσης (social media)

Κωνσταντίνος Μάντης | Εκθεση Α' Λυκείου

Aged Pixel

Έκθεση Α' Λυκείου: Μέσα κοινωνικής δικτύωσης (social media)

Τα **μέσα κοινωνικής δικτύωσης** παρέχουν τη δυνατότητα αλληλεπίδρασης μεταξύ ατόμων μέσω διαδικτυακών υπηρεσιών που επιτρέπουν στους χρήστες τη δημιουργία ατομικών προφίλ, την επικοινωνία με άλλα άτομα μέλη της υπηρεσίας, καθώς και το μοίρασμα κάθε είδους ψηφιακών αρχείων (μουσικής, φωτογραφίας, κειμένου κ.ά.), αλλά και προσωπικών σκέψεων και συναισθημάτων. Υπάρχει ήδη ένας μεγάλος αριθμός μέσων κοινωνικής δικτύωσης, όπως είναι ενδεικτικά το Instagram, το Facebook, το Twitter, το Flickr κ.ά., που συνεχώς αυξάνεται, παρέχοντας παρόμοιες ή πιο πρωτότυπες αντίστοιχες υπηρεσίες και προσελκύοντας ολοένα και μεγαλύτερο αριθμό χρηστών. Ήδη, άλλωστε, ο βαθμός διάδοσης και εδραίωσης των μέσων κοινωνικής δικτύωσης είναι εξαιρετικά μεγάλος, καθώς η πλειονότητα των χρηστών του διαδικτύου, και ιδίως των ατόμων νεότερης ηλικίας, χρησιμοποιεί ή επισκέπτεται ένα ή περισσότερα μέσα κοινωνικής δικτύωσης σε σχεδόν καθημερινή βάση.

Τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης με το πλήθος δυνατοτήτων που προσφέρουν στους χρήστες έχουν αλλάξει δραστικά την έννοια της επικοινωνίας στη σύγχρονη εποχή, επηρεάζοντας σημαντικά, όχι μόνο τις διαπροσωπικές και επαγγελματικές σχέσεις, αλλά ακόμη και τις διακρατικές, αφού έχουν ενταχθεί πια στους τρόπους άσκησης της διπλωματίας. Όπως είναι φυσικό η επίδραση των μέσων κοινωνικής δικτύωσης μελετάται ήδη εδώ και αρκετά χρόνια, καθώς είναι προφανές πως θα συνεχίσουν να κυριαρχούν στην ανθρώπινη επικοινωνία, ανανεώνοντας κάθε φορά το χαρακτήρα της.

Θετικά στοιχεία των μέσων κοινωνικής δικτύωσης

- Ένα από τα προφανέστερα θετικά στοιχεία των μέσων κοινωνικής δικτύωσης είναι σαφώς η δυνατότητα επικοινωνίας που προσφέρουν -επικοινωνία που βασίζεται κυρίως στον γραπτό λόγο- , η οποία ξεπερνά πλήρως του τοπικούς περιορισμούς και φέρνει σ' επαφή ανθρώπους απ' όλα τα μέρη του κόσμου. Σε αντίθεση, μάλιστα, με τα παραδοσιακά μέσα επικοινωνίας, οι χρήστες έχουν την ευκαιρία να επικοινωνήσουν με άτομα που δεν γνωρίζουν προσωπικά, αλλά με τα οποία έχουν κοινά ενδιαφέροντα και παρόμοιες ανησυχίες. Η δυνατότητα αυτής της επικοινωνίας, που δεν απαιτεί κατ' ανάγκη δια ζώσης γνωριμία, διευρύνει κατά πολύ τον κύκλο γνωστών κάθε ατόμου και του επιτρέπει να εντοπίσει ανθρώπους με τους οποίους έχει πολλά κοινά στοιχεία και ενδιαφέροντα.

- Τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης μπορούν να αξιοποιηθούν και σε ό,τι αφορά την επαγγελματική δραστηριότητα του ατόμου, αφού του επιτρέπουν να διαμορφώσει μία ή περισσότερες σελίδες όπου θα προωθεί την επαγγελματική του ιδιότητα, αλλά και θα επικοινωνεί με πιθανούς πελάτες ή συνεργάτες. Αντιστοίχως, βέβαια, μπορεί να επιτευχθεί και η προώθηση μιας επιχείρησης, ενός καταστήματος ή ενός συλλόγου, εφόσον καθίσταται εύκολη τόσο η παροχή πληροφοριών όσο και η άμεση επικοινωνία με τους ενδιαφερόμενους.

- Τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης έχουν αναδειχθεί τα τελευταία χρόνια σε σημαντικό φορέα ενημέρωσης, αφού επιτρέπουν αφενός την αναμετάδοση ειδήσεων από επίσημα ειδησεογραφικά πρακτορεία κι αφετέρου επειδή επιτρέπουν στους ίδιους τους χρήστες να καταγράφουν και να μεταδίδουν πληροφορίες για γεγονότα που συμβαίνουν στην πόλη ή την περιοχή τους. Αν ληφθεί, μάλιστα, υπόψη πως πολύ συχνά η ενημέρωση είναι ελεγχόμενη -και σε ορισμένες περιπτώσεις εντελώς καθοδηγούμενη-, τότε η συμβολή των μέσων κοινωνικής δικτύωσης είναι καθοριστική για τη διαμόρφωση μιας πραγματικής εικόνας για διάφορες καταστάσεις και γεγονότα. Σαφές παράδειγμα αποτελούν τα κράτη που περιορίζουν τις ελευθερίες των πολιτών τους κι έχουν υπό τον έλεγχό τους τα επίσημα μέσα ενημέρωσης.

- Τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης επιτρέπουν την ανταλλαγή ιδεών και απόψεων ανάμεσα σε πολίτες απ' όλες τις χώρες, λειτουργώντας έτσι ως μέσα διάδοσης και προώθησης της σκέψης και του πνευματικού πολιτισμού σε παγκόσμιο επίπεδο. Πλέον οι ιδέες και οι προβληματισμοί ενός μεμονωμένου ατόμου μπορούν να γίνουν κοινό κτήμα μέσα σε λίγες στιγμές, επιταχύνοντας τις αντίστοιχες ζυμώσεις που θα γίνονταν με πολύ πιο αργούς ρυθμούς, αν η διάδοση των ιδεών του επρόκειτο να πραγματοποιηθεί με παραδοσιακά μέσα, όπως είναι η έκδοση ενός βιβλίου ή η δημοσίευση ενός δοκιμίου.

- Οι πολίτες έχουν πλέον τη δυνατότητα να παρακολουθούν, να σχολιάζουν και να αξιολογούν πολύ πιο αποτελεσματικά τη δράση της εκάστοτε κυβέρνησης, γεγονός που προσφέρει στη δημοκρατία των ημερών μας μια πιο ουσιαστική διάσταση. Ενδεικτική, ως προς αυτό, είναι η δυνατότητα των πολιτών να οργανώσουν και να συντονίσουν δράσεις πανελλήνιας εμβέλειας προκειμένου να διαμαρτυρηθούν ή να εναντιωθούν σε μια απόφαση της κυβέρνησης που ζημιώνει το κοινωνικό σύνολο.

- Τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης παρέχουν, επίσης, πολλαπλές δυνατότητες ψυχαγωγίας, εφόσον πλέον είναι εφικτό το μοίρασμα διάφορων εφαρμογών -που ενδέχεται να αποτελούν και προσωπικό δημιούργημα κάποιου χρήστη-, μουσικής, βίντεο, κειμένων, διαδικτυακών παιχνιδιών κ.ά., που επιτρέπουν τη χωρίς οικονομική επιβάρυνση διασκέδαση και ψυχαγωγία των χρηστών.

- Επιπλέον, τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης επιτρέπουν στους χρήστες να ενισχύουν τις μεταξύ τους σχέσεις, καθώς τους δίνεται η ευκαιρία να συζητούν για τα συναισθήματα και τις εμπειρίες τους, απαλλαγμένοι από τη συστολή και το δισταγμό που δημιουργεί κάποτε η δια ζώσης επικοινωνία. Η εκμυστήρευση που προκύπτει οδηγεί συχνά στην εμβάθυνση των σχέσεων και την αλληλοϋποστήριξη.

Οι αρνητικές πτυχές των μέσων κοινωνικής δικτύωσης

Τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, ωστόσο, παρά τις ποικίλες δυνατότητες που προσφέρουν και παρά τις σαφείς θετικές επιδράσεις που έχουν επιφέρει στον τομέα της επικοινωνίας, ενέχουν και κάποιες αξιοσημείωτες αρνητικές πτυχές.

- Συχνά οι χρήστες των μέσων κοινωνικής δικτύωσης αντί να τα χρησιμοποιούν επικουρικά στις διαπροσωπικές τους σχέσεις, φτάνουν στο σημείο να τις υποκαθιστούν με τη διαδικτυακή επικοινωνία. Περιορίζουν, δηλαδή, δραστικά την άμεση επαφή και τη δια ζώσης συνομιλία και συναναστροφή, και προτιμούν την εικονική μορφή της επικοινωνίας, που επιτυγχάνεται με τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης. Η επιλογή αυτή, όμως, εντείνει το αίσθημα μοναξιάς, καθώς η διαδικτυακή επικοινωνία δεν προσφέρει την αμεσότητα και τα ψυχολογικά οφέλη της πρόσωπο με πρόσωπο συνομιλίας. Ελλείπουν από αυτή όλα εκείνα τα στοιχεία που χαρακτηρίζουν την ανθρώπινη επαφή· οι χειρονομίες, τα βλέμματα, οι κινήσεις του σώματος, το άγγιγμα κ.λπ.

- Συνάμα, οι φιλίες και οι γνωριμίες των μέσων κοινωνικής δικτύωσης δεν βασίζονται πάντοτε στην ειλικρίνεια και στην πραγματική προσωπικότητα των ατόμων, αφού οι χρήστες έχουν την τάση να παρουσιάζουν στα προφίλ τους μια διαφορετική και κυρίως ωραιοποιημένη εικόνα του εαυτού και της ζωής τους. Δημιουργούνται, έτσι, σχέσεις επικοινωνίας οι οποίες στηρίζονται σε μια παραποιημένη εντύπωση για το χαρακτήρα και για την αληθινή φύση των επιμέρους ατόμων.

- Η επιλογή των ανθρώπων να δίνουν μεγαλύτερη σημασία στο διαδικτυακό τους προφίλ και στην εικόνα που παρουσιάζουν στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, οδηγεί στην παραμέληση τόσο των πραγματικών σχέσεων που ήδη έχουν όσο και τη μέριμνα για τη δημιουργία νέων γνωριμιών στην πραγματική τους ζωή. Αυτό με τη σειρά του έχει ως αποτέλεσμα να εντείνεται η μοναξιά του ατόμου, το οποίο καταλήγει να κλείνεται όλο και περισσότερο στον εικονικό κόσμο του διαδικτύου.

- Το άτομο περιορίζεται στις διαδικτυακές του «φιλίες» και διατηρεί μια ψευδαίσθηση κοινωνικότητας, η οποία όμως δεν ανταποκρίνεται στην πραγματικότητα αφού οι φίλοι αυτοί υπάρχουν και κινούνται σ' έναν εικονικό κόσμο, ενώ, μάλιστα, πολλούς από αυτούς δεν τους γνωρίζει πραγματικά, καθώς δεν τους έχει συναντήσει ποτέ. Η αληθινή φιλία που μπορεί να δημιουργηθεί μέσα από τις κοινές εμπειρίες και τα κοινά βιώματα, υποκαθίσταται από μια εικονική φιλία, η οποία βασίζεται σ' ένα σαθρό υπόβαθρο απλής ανταλλαγής αρχείων.

- Στις αρνητικές πτυχές των μέσων κοινωνικής δικτύωσης συγκαταλέγεται, παράλληλα, και το γεγονός ότι ο χρήστης βρίσκεται συχνά εκτεθειμένος σε φαινόμενα παρενόχλησης και εκφοβισμού από κακόβουλα άτομα. Η ανωνυμία ή η πλαστοπροσωπία που είναι εφικτές στα μέσα αυτά, επιτρέπουν σε κακοπροαίρετα άτομα κάθε πιθανή κακομεταχείριση άλλων χρηστών, όπως είναι η εξύβριση, η εξαπάτηση ή ακόμη και ο εκβιασμός.

- Το γεγονός, άλλωστε, ότι το ανέβασμα αρχείων είναι τόσο εύκολο παρασύρει πολλά νέα -κυρίως- άτομα στο να μοιράζονται με αγνώστους επί της ουσίας, ακόμη και πολύ προσωπικά τους δεδομένα. Φωτογραφίες, βίντεο κ.ά., τα οποία μπορούν να τύχουν επικίνδυνης χρήσης και εκμετάλλευσης από κακόβουλα άτομα.

Αντιστοίχως, πιθανή είναι και η εκμείωση ή η υποκλοπή ευαίσθητων προσωπικών δεδομένων, που μπορούν να επιτρέψουν την οικονομική ή άλλη εκμετάλλευση του χρήστη.

- Ας σημειωθεί, επίσης, πως στο πλαίσιο της επικοινωνίας με άτομα, όχι πάντα αγαθής προαίρεσης, είναι πιθανή η έκθεση των νέων ατόμων σε υλικό επιζήμιο για την ηλικία τους (πορνογραφικό, προπαγανδιστικό, δογματικό, ρατσιστικό, εθνικιστικό κ.λπ.), που μπορεί να τους παρασύρει σε λανθασμένες και ανοίκειες επιλογές.

Ενώ, πιθανή είναι και η έκθεση των χρηστών σε κακόβουλο λογισμικό, το οποίο είτε ενδεχομένως καταστρέφει τον υπολογιστή είτε χρησιμοποιείται για την υποκλοπή στοιχείων και δεδομένων.

Προτάσεις για την καλύτερη και ασφαλέστερη αξιοποίηση των μέσων κοινωνικής δικτύωσης

Με δεδομένο το γεγονός ότι τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης έχουν σχετικά πρόσφατα ενταχθεί στην καθημερινότητά μας και δεν έχει γίνει ακόμη αντιληπτός σε όλη του την έκταση ο αντίκτυπός τους, θα ήταν θεμιτό να χρησιμοποιούνται με μέτρο και σύνεση. Ειδικότερα:

- Κάθε χρήστης των μέσων αυτών θα πρέπει να προφυλάσσει τα προσωπικά του δεδομένα και να μη δημοσιεύει αλόγιστα στοιχεία της προσωπικής του ζωής, καθώς δεν μπορεί πάντοτε να ελέγχει απόλυτα ποιοι θα είναι οι αποδέκτες αυτών των πληροφοριών.

- Θα πρέπει, συνάμα, να είναι πολύ προσεκτικός και επιφυλακτικός απέναντι σε μηνύματα και προσκλήσεις που τυχόν δέχεται από άτομα που δεν γνωρίζει. Όπως στην πραγματική ζωή, έτσι και στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης υπάρχουν και δρουν άνθρωποι χαμηλής ηθικής και κακόβουλων προθέσεων.

- Καίριας σημασίας είναι, επίσης, η φροντίδα για τις κοινωνικές συναναστροφές του στον πραγματικό κόσμο, όπου το άτομο μπορεί να δημιουργεί αληθινές φιλίες κι έχει την ευκαιρία να βιώσει την ευεργετική επίδραση των ανθρώπινων επαφών. Τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης δεν θα πρέπει να υποκαθιστούν την σε πραγματικό επίπεδο επικοινωνία με τους φίλους και τους γνωστούς, εφόσον τα οφέλη των καθημερινών αυτών διαπροσωπικών σχέσεων δεν μπορούν επί της ουσίας να καλυφθούν με την επικοινωνία μέσω ενός υπολογιστή ή τηλεφώνου.

- Κρίσιμος είναι, βέβαια, και ο ρόλος της Πολιτείας, η οποία καλείται αφενός να ευαισθητοποιήσει τους πολίτες σε ό,τι αφορά την προστασία των προσωπικών τους δεδομένων κι αφετέρου να συνεργαστεί με τους φορείς της Ευρωπαϊκής Ένωσης που θέτουν αυστηρούς όρους στις μεγάλες εταιρείες του διαδικτύου σχετικά με το ζήτημα αυτό.

Παρά το γεγονός ότι οι πολίτες δεν έχουν πλήρη επίγνωση των δυνατοτήτων που έχουν οι εταιρείες -ή και κάποιοι επιτήδριοι- στο να συλλέγουν και να εκμεταλλεύονται προσωπικά δεδομένα των χρηστών, η Πολιτεία οφείλει να βρίσκεται σε διαρκή επαγρύπνηση και να προφυλάσσει τους πολίτες της.

- Εξίσου σημαντική είναι η συμβολή της Πολιτείας στην προφύλαξη -ιδίως των νέων ατόμων- από τους εγκληματίες εκείνους που επιχειρούν να εκμεταλλευτούν τη νεανική αφέλεια και ευπιστία. Η έκθεση ανηλίκων σε σελίδες με επιζήμιο για την ηλικία τους περιεχόμενο κι ακόμη περισσότερο η παραπλάνηση και η αποπλάνησή τους αποτελούν πολύ σημαντικά ζητήματα, τα οποία δεν θα πρέπει να παραμελούνται από την Πολιτεία.

- Οι γονείς από τη δική τους πλευρά έχουν τη δυνατότητα να διαδραματίσουν έναν ιδιαίτερα αποτελεσματικό ρόλο για την προστασία των ανηλίκων από τη λανθασμένη χρήση των μέσων κοινωνικής δικτύωσης και από την υπερβολική έκθεση σε αυτά. Βασικό, λοιπόν, ζητούμενο σε πρώτο επίπεδο είναι η ενίσχυση και η ενθάρρυνση της κοινωνικότητας των νέων, με ποικίλες δραστηριότητες και δημιουργικό καθημερινό πρόγραμμα, ώστε να μην παρασύρονται από τα θέλητρα του διαδικτυακού εικονικού κόσμου.

- Οι γονείς μπορούν, παράλληλα, να παρακολουθούν με διακριτικό τρόπο τη δραστηριότητα των παιδιών τους στο διαδίκτυο και στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, διατηρώντας πάντοτε ανοιχτή και άνετη επικοινωνία μαζί τους, ώστε εκείνα να αισθάνονται πως μπορούν οποιαδήποτε στιγμή να ζητήσουν τη συμβουλή ή την καθοδήγησή τους. Η κακόβουλη διάθεση ορισμένων ανηλίκων δεν γίνεται πάντοτε έγκαιρα αντιληπτή από τους ανηλίκους, γι' αυτό κι οι γονείς θα πρέπει να επισημαίνουν και να εξηγούν τους πιθανούς κινδύνους στα παιδιά τους.

- Χρήσιμη μπορεί να φανεί η αξιοποίηση προγραμμάτων για ασφαλή περιήγηση στο διαδίκτυο, ώστε οι ανήλικοι να προφυλάσσονται από σελίδες με περιεχόμενο που δεν είναι κατάλληλο για την ηλικία τους.

- Οι γονείς μπορούν, μάλιστα, να ενημερωθούν αναλυτικά για τους πιθανούς κινδύνους του διαδικτύου και των μέσων κοινωνικής δικτύωσης μέσα από τη σελίδα της [Δίωξης Ηλεκτρονικού Εγκλήματος](#), της Ελληνικής Αστυνομίας.